

Pressemelding: EOS-utvalgets årsmelding for 2019

I dag har EOS-utvalgets leder Svein Grønnern levert årsmeldingen for 2019 til stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen som tok imot den på vegne av Stortinget. Grunnet Korona-krisen har det vært en digital overlevering.

EOS-utvalget er oppnevnt av Stortinget for å føre kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste som utøves av eller på vegne av offentlige myndigheter. Utvalget arbeider uavhengig av Stortinget og leverer hvert år en ugradert melding til Stortinget om sin virksomhet i det foregående året. EOS-kontrolloven krever at årsmeldingen avgis innen 1. april hvert år. I tillegg avgir utvalget særskilte meldinger ved behov.

Kontrollen med Politiets sikkerhetstjeneste (PST):

- Utvalget har kritisert PST for å ha registrert stortingsrepresentanter kun på bakgrunn av at de var medlemmer av en vennskapsgruppe som gjør at de kan være utsatt for fremmed etterretning.
 - Representantene tilhørte partier fra hele partiskalaen, og de var ikke registrert på grunn av partipolitisk tilhørighet.
 - Ingen av de registrerte har vært utsatt for skjulte tvangsmidler i form av avlytting, kameraovervåking eller lignende av PST.
 - Utvalget har konkludert med at registreringene var klart urimelige og at PST utviste et klanderverdig skjønn ved å registrere stortingsrepresentantene. Å være medlem i en vennskapsgruppe kan ikke alene begrunne en arbeidsregistrering hos PST.
 - PSTs registrering inn mot politiske miljøer angår ikke bare den enkeltes rettssikkerhet, men kan få konsekvenser for hele samfunnet. Et demokrati er avhengig av en fri meningsdannelse og at borgerne kan virke politisk. Om en tjeneste registrerer en person alene på bakgrunn av noe som kan knyttes til et politisk miljø, kan det ha en nedkjølende effekt på borgernes mulighet til å virke politisk.
 - PST har opplyst til utvalget at registreringene ikke hadde bakgrunn i stortingsrepresentantenes politiske oppfatninger. Men at grunnlaget var fremmed etterretnings særlige interesse for vennskapsgruppene på Stortinget og at registreringene var en del av det forebyggende arbeidet. Utvalget var ikke enig med PST, som opprinnelig mente det var strengt nødvendig å beholde registreringene.
 - Senere har PST opplyst til utvalget at de vil slette registreringene og endre praksis fremover. Det er utvalget tilfreds med.
- En journalist ble registrert av PST fordi han ble invitert på middag av en person som er tilknyttet fremmed etterretning. Selv om det var gått fem år uten nye opplysninger i saken, mente PST det var nødvendig å beholde registreringen siden personen fortsatt kunne være utsatt for fremmed etterretning. Utvalget var uenig i at PST hadde grunnlag

for å beholde registreringer. PST har senere opplyst til utvalget at de vil slette registreringen.

Kontrollen med Etterretningstjenesten

- Utvalget kritiserte Etterretningstjenesten for å unnlate å informere om et verktøy for sammenstilling av informasjon om kontraterrorisme, inkludert om norske fremmedkrigere. Vi kan ikke føre en reell kontroll med tjenestens behandling av opplysninger om nordmenn om vi ikke kjenner til alle systemer, registre og verktøy der slike opplysninger behandles.
- Utvalget har i 2019 bedt om muntlige og skriftlige orienteringer fra Etterretningstjenesten om hvordan den sikrer nasjonal kontroll med hvilken etterretningsinformasjon som gjøres kjent for utenlandske samarbeidspartnere. Svarene har vært tilfredsstillende.

Kontrollen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

- I en klagesak konkluderte utvalget med at klagerens rettigheter ble krenket etter at personen ble nektet sikkerhetsklarering på ugyldig grunnlag. NSM hadde ikke opplyst saken godt nok.

Annen EOS-tjeneste:

- Forsvarets spesialstyrker (FSK) og PST har fått kritikk for å ha gitt uriktig informasjon til utvalget om utlån av teknisk utstyr fra FSK til PST. Det er også uheldig at det verken i PST eller i spesialstyrkene synes å ha vært dokumentasjon eller sporbarhet på utlån av teknisk utstyr.

Årsmeldingen er vedlagt og kan leses på EOS-utvalgets nettsider – www.eos-utvalget.no

*Journalister som ønsker videotelefon-intervju med utvalgsleder Svein Grønnern kan sende SMS til informasjonsrådgiver Arild Færaas på **951 54 991**. Skriv navn og hvilket medie du jobber for i SMS-en og vi vil kontakte deg fortløpende for intervju. Den første som sender SMS vil bli oppringt først og så videre.*